

Г. ПОПОВ.

Ааллаах-Үүн таһаһаһын таһыга саха дьонун кыттыылара

ТАҤАҤАСЧЫТТАР ОБОЛОРО, ӨЙДҮҮР ИНИГИТ ?

Сут-кураан сабаланыта, сэрин буолуон быдан иннинэ Ааллаах-Үүн таһаһаһа диэн айдаан буолбутун ? Кыракый колхуостар баар-суох кыайыгас үлэһит дьонноро 6 ый устата Алдан көмүһүн таһаһаһын таһыга баран хаалалларын? Очотугар таһаһаһыт обото, дьэ кэргэнэ дурда-хаха буолар аҕалара суох хаалалларын таһынан кыһынныга хаһааммыт арыта -бурдуга, туруктаах этэ, итин таһаһа, түнэттэн ыт тириитигэр тийэ тигиллэн, эмиз баран хааларын? Кыс оройун саамай томороон тымнытын бүрүмүтүнэн кутталлаах айанна барар аҕабытын тэрийэн, дойдубутугар, дьэзбитигэр хаалар дьон уунан-хаарынан олохбокхобут. Ох курдук онгостон, колхуос баар суох аттарын көлүнэн, отторун тизэн, алааһы биир гына субуһан баран хаалалларын? Күһүн барбыт дьон Пиэрибэй Маай эрз иннинэ ырбыт аттаах, кураанах сыарбалаах сукуһан кэлэллэрин? Ордук суоллара ырааханын саллан кэспиллэрэ. Сэтэ Дабаан түһүүтэ-тахсыта, уулаах

тарыннар, кыырпах да хаары сыһарбат чысхаан тыаллаах, боккуоптаах да аты тирэннэрбэт Силлэмэн... Амырын суолларын былдьаһан, айанныттар угуор-мангаар бырахсыылара, өлүөхүмэлэр өтүөлээх онгостон кэллилэрэ, симизбиллэлэргэ сытар мизстэ былдьаһыта... барыта ыар кыһарбан буолара. Ол да буоллар, улуу тулуур күүһүнэн, сатабылларынан аҕаларбыт, убайдарбыт барахсаттар судаарыстыба түһэрбит сорудаһын 3-4 төгүл кырынан хайаан да толорон, аһаран кэлэллэрэ. Хайа да күн, олонхого курдук, кыайыгас чулу дьон омук дурдата-хахата буолаллара. Таһаһаһыттар үгүстэрэ 1941--1945 сс. уоттаах сэрингэ баран, сорохтор сэрин толоонугар охтубуттара, сорохтор өстөөбү самнаран, кыайы кетэллөөх эргиллибиттэрэ. Кэлээччигин 1952 сыллааха массынасуола аһыллар дьэри Алдан промышленноһун хаачыйытынан барбыттара. Сэрин сылларыгар кинилэри солбуйан кырдыаһас обонньоттор колхозтаах

кыргыттары, дыахталлары илдьэ таһаһаска тахсыбыттара. Ити аата саха сэрин колхозтара 1937--1938 сс. сабалаан баран 1952 сыллааха дьэри 14-15 сыл устата тохтобула суох кыһыл көмүс хостоонунун дойдулаах дьон быһытынан буор-босхо аһынан, таһаһынан уонна туттар тэрилиэн хаачыйа олохтооттара. Бу саха омугу барытын хапыт сүпкэн суолталаах патриотическай хамсааһын Правительствонан бэлиэтэниэхтээбэр умнууга хаалар кутталланна. Үгэс курдук, саха үлэтин хаһан да аахсыбат. Сэбиэскэй былааһы холбоһуктаһынан сабалаан модун держава буолуор дьэри туругурдубут, фашизмтан быһаабыт, Алдан промышленноһун атабар туруутугар уһун кэмгэ сүдү өнөлөөх көлүөнэ өлөн-быстан бүттэ. Оннооҕор кинилэр оболоро--бийиги кырыдыбыт, арылаатыбыт. Онон баар-суох кэриэс-хомурус дьоммутун умнууга хаалларарбыт сүрз бэртбуолуо. Кыайы 60 сыла -- бүтэһик кырбый. Ол кэнниттэн Ааллаах-Үүн таһаһаһыттарын өйдүүр

да киһи ахсаана лалла аччыһа буолуо. Онон билигин баар таһаһаһыттар тобохторо, кинилэр оболоро ким төһөнү өйдүүрүнэн, саха омук промышленноска саамай улахан маассабыт кыттытын сырдатын көрүбүн. Хаһааттарга суруйан, көрсүһүлэргэ сылдьан, тылбытын-өспүтүн тиздэ сатыабын. Ааллаах-Үүн таһаһаһыттарыгар аналлаах памятник тутуутун туруоруобун. Ол сизэр быһытынан буолуо этэ.

Анна ПОПОВА,
Сергей СТАРОСТИН,
Ааллаах-Үүн таһаһаһыттарын
оболоро,
тыыл, үлэ ветераннара,
Чурапчы сэл.

РЕДАКЦИЈАТАН: бу суругунан
биһиги "Ааллаах-Үүн таһаһаһын
таһыга саха дьонун кыттыылара"
диэн сана рубриканы аһан үлэлэтэбит.

СР народнай сүрүйааччыта В. С. Яковлев -- Далан төрөөбүтэ
75 сылыгар аналлаах литературнай конкурска киирбит матырыйааллар

Айыл

КУЛУНЧУГУМ

Түүнүгү түүмү аанын тоңсуйан
Оргуу кимраммия опоруом,
Үрүгү туманга сууланан
Чуумулуун тэнгэ иһийкэм.
Оболорум, чүгэс дьоннорум
Куттарын сулуу тутаммын
Үрүг Айыы Тойонго сылдан
Алгыс ыламын мин кэлиэм.

Хос ырыата.

Күн түбүктэригэр сылайан,
Биэр тэг олохтон куотаммын,
Күтүк дьоннортон куранан,
Ылсым дьоннортон кэлэйэн
Көтөр, көтөр мин дууһам үөһэ
Сиртэн-дойдугаттан ыраах тэйэн,
Былыт кынагыгар олохсон
Дайар, дайар далай үрдүккэ.

Хос ырыата.

ЧУОРААНЧЫК

Эрбэллэбит кыра кыһым
Тэбис-тангэ хааман илэр,
Дьолун-дьолунуук үктэнэн
Омоон суолу ойуулуур.
Олохум, сүрүбүм кыргыла,
Тапталым бөлөбө
Кыл-кыракый кысчааным
Олох үстүн хардыһылар.

Хос ырыата:

Чуораанчык, чуораанчык --
Тымныы кыһын сибээһитэ,
Чуораанчык, чуораанчык --
Куйаас сайын сөрүүн тыла,
Чуораанчык, чуораанчык --
Олохум кэрэ оһуорчаана,
Чуораанчык, чуораанчык --
Кыл-кыракый кысчааным!

Кыл-кыракый бойотэ
Ыйытыта элбэһизин,
Тоботтон тобо үөскүүр,
Билбэллэп өссө элбир.
«Тобо күмүт тыгарый,
Тобо маспыт үүнэрий,
Тобо хаарбыт манганый,
Хаарчаана ханна баарый?..».

Хос ырыата.

БАҢЫЛАЙ АЛААҤА

Сыһы көмө нуурунан,
Бэттиэмэлээх оҕонен
Олорбүт-көтүт уюаттарын

ханналарый,

Күөх хонуга лыах буолан
Сир симэһэ кыргыттар
Лып-лыттынас күлүлэрэ

ханналарый?

Сэргэстэһэн-сэлэһэн
Сэмэй саха ыалларын
Унаар, унаар буруолара тобо уоста,
Сээрэһэн-сэлэһэн сэлэһэнэ,
Ылдьыттымах ыаллардаах
Дьонум-сэргэм тобо сүтэ?

Хос ырыата:

Баһылай Алааһа--
Өбүгэм илдьитэ,
Ханнаһый ыалларым,
Ханнаһый?

Буруоларын кыһынара
Үөһэ-көтө ыһара,
Суол дьоннорун угуйара ханнаһый?
Ой дуораана куулабар
Хардата да суох хаалбыт
Тумангар аны ким даһаны саспат.
Дьэрэһэннээх сибээһи
Кэрэ мурра долгуна
Ханнаһый хараһы үөрдүөй?..
Айан аргыс дьонноро
Ааспыт олох тыһыгар
Алгыс этэн аһабыт.

Хос ырыата.

Иван МОНАСТЫРЕВ

КИИРЭН КЭЛЛЭ
СИЭНЧЭЭНИМ

Күн курдук күүһү сандаарыйан
Кириэн кэллэ кыраһаан Таноша.
Кэрэ-күдү минээрэ куустаран
Көмүс сүрүбүм чолчута долгуйда.

Дырим кустугу
дыһарыккэй оонньотон
Кириэн кэллэ кыраһаан сиэнчээним.
Курус санаам ырааһа кылданан
Улуурбут уйулбам урукта нускайда.

Чемчүк таасты бүтүннү
күлүмүрдээн
Кириэн кэллэ кыраһаан сиэнчээним.
Үөрүү-көтүү чабдык салгынын
Түһүм иһигэр томпоччу толордо.

Хатыг сэбирдэһинин
уйдара тэлээрэн

Кириэн кэллэ кыраһаан сиэнчээним.
Синадарый сибээһи эриэккэс сыһынан
Дууһабын-кулгун үрүһүз бүрүйдэ...

ТҮҮН

Эмиз, сабарайын сараадытан,
Түүлэй түүн бүрүз кууста.
Саһархай сардаһаны хонкутан
Кындал оҕун үрдүккөн ыста.

Күн кыһаһаһын тумуктаан
Ийэ-сир иһил-дьимил иһийдэ.
Лабаһаһаһа тыл эйгэлэһэн
Илибирэс дьэрэһэннэ иһэрдэ.

Элгээн нуурун долгунугар
Кустук тоһоһо талбаарда.
Ньассыын хомус суугунугар
Саһарга чаһыла кирийдэ.

Нуһаранг чуумпуга сизгэнэн
Элгээн кыһа далабын.
Синк салгыһа бигэһэн
Сирэм күбүһүн сэгэйбэн.

КЫҢЫН

Тымныйда.
Тымныы кыһыгыгар
хабаран тыһа
күөмчүлүү, сүрдүгүү сатылаан
сирилийэ-бурулуйа буулаата.
Күрүг, күдэриг туман
кулум-кулур күмүтүн
түлэһини-түлэһини түбүлүү күйдэ.
Иннибэр
көмнөх хаар үлүктээх,
ыраас хаар сыттыктаах
айгыр-сикки тайба
салпаһыра, хараара,
кулугура хонкуйар.
Тииттэр, хатыһнар уонна кулуктар
дыһыллара, чуумпуга,
иһийэ уоскуйбуттар.
Кутум-сүрүм куойа өрүкүйөн,
сүөм түһэн, түһүм түгэбэр
сөнгөдүйэ бүтэн сөнгөн хаалла.
Хайдах курдук чуумпунуй?..
Эмискэ
салгыһым уһуйда,
мөңгүрүү кыһаһыны мөңгүйдэ,
тиһирин-тиһирин энгэһийдэ.
Айылда дайдыра мөбүстэ.
Улууу-улууу дьордойор
уодаһын кыһаһаһаһа тымныыга
үлүгүрдик өсөһөн мөһүстэ.
Арай
санныр санаам
түргэн салгыһын
кнэг кынаһыгар олохсон
сирин-халаһыны
сиккик-сиккиктэринэн сийдэһэн
сирилин көттө.

ДАЛАН ТАЛАН

Ахтар айыһыһыт талан,
Ааспыт анаарарга ананан
Бу манна төрөөбүтэ Далан
Боотур уус буоруттан хаан тардан.

Кытаанах кырдалын нууруттан
Кыһын, куорсунун аһыһын,
Кытаанах санааны ыһыһын
Кытаанах дьылһаны кыайыта.

Былыт салгыт быдан быһыргы
Былдьаһыктаах дьыллар быһыстарын
Быһа ох тыһынан арыһан
Бу баарды көрдөөрө сэгэһэн.

Урууку охсуһуулаах саһтар
Уларыйбыт кулан уорбаларын
Уус-үрөн тыһынан ойуулаан
Уйгуурлуга үйүлбэһын.

Ааспыт алдьархайдаах кэмнэр
Аһарыйар аһара таһааларын
Аһан бастаан сийилин сэлэргээн
Аһаарыта үс саха төрдүтүн.

Ол иһин
Ол дьыллар угуор мындааларыттан
Оҕо-сизэн удуоргар маһтанан,
Ордорон, Даланы талан
Оддулуурга дылы Тыһын Дархан!..

ЭДЭРГИТТЭН

Кулун күтэн күүс ылааммыт
Күн сиригэр сымдыабыт,
Сырдыһынан сирдэтэммит
Сырдык доһу сырасабыт.

Күндү күтэн күүс ылааччы
Күн санаалаах буолуостаах,
Хара санааттан харааччы
Букуллары тумуһаастаах.

Хара санаанан сирдэллэп
Хараһа мунуоһа,
Ханна да тийдиһ, сир өттүн
Хара күйэ туруоһа.

Орто дойду кийитэ,
Ону өйдөө эрдэттэн,
Хара санааттан күрөтэ
Күөхүн куоттар эдэргиттэн!

ТҮҮЛ

Күн, күн, күн, күн, күн таһыһа,
Түүн, түүн, түүн, түүн,
түүн, түүн бүтүтэ,
Ый, ый, ый, ый, ый, ый сүтүтэ,
Түүл, түүл, түүл, түүл,

түүл, түүл хойдуута
Көтөр, көтөр мин дууһам үөһэ
Сиртэн-дойдугаттан ыраах тэйэн,
Былыт кынагыгар олохсон
Дайар, дайар далай үрдүккэ.

Хос ырыата:

Түүл, түүл, түүл, түүл.
Мин дууһам ыһылар,
Түүл, түүл, түүл, түүл,
Мин дууһам ыһылар.
Түүл, түүл, түүл, түүл
Түүнүгү мин дьолгоһом,
Түүл, түүл, түүл, түүл
Иккис олохум.

М. ДЬЯЧКОВСКАЯ

БАСТАКЫ

Үөрэнээччилэргэ аналлаах таһаары

МИН биһигэ үөрэнэр доботторбун, Василий Семенович Яковлев — Далан аатынан Кытаанах орто художественнай-эстетическай оскуолатын XI-с кылааһын оҕолорун тугунан кэспизэхтин баҕарабын. Биһиги кылааска уолсайа 16 оҕо үөрэнэр: 9 кыыс, 7 уол. Кылаас салайааччытынан С.В.Лазарева үлэһин сылдыар.

Кылааспыттар оскуола кизин туттар, тарбахха баттанар бастын оҕолоро үөрэнэллэр. Ол курдук, Маша Лазарева куруук тугунна үөрэнэр, айар дыобурдаах кыыс. Кини "Праздник Северной поэзии" диэн республикатааҕы айар оҕолор конкурстарыгар 1998 с. I миэстэ ылан турар. Ону таһынан республикатааҕы В.С.Яковлев — Далан аатынан айар оҕолор конкурстарын стипендиата. Биһиги Машабыт улууска сылын ахсын ытыллар омуу тылын олимпиадаҥар миэстэлэһээччи. Машаттан төрөөбүт нэһилиэгин республикаҕа ааттатар чабылхай киһи үүнэн тахсарыгар ис сүрэхпиттэн эрэнибит.

Өссө кизин тутта ааттыахпын баҕарабын Игнат Больницкайы, Игнат "Инникигэ харды" научнай-практическай конференцияҕа республиканскай таһымна тийэ ситиһилэ-

хтик кыттыбыта. Оскуола биһиги бастыҥ спортсмена, Саха Республикатын президеңа В.А.Штыров оскуола оҕолоругар аһаҥ тэрийбит Сага Дьыллааҕы елкатын кыттылааҕа.

Кылааспыттар биһиги баар-суох күндү күөмэйдээх уолбутунан Влад По-

тар. Ордук тыл уруоктарыгар сөбүлээн үөрэнэр. Субу курдук XI-с кылааска араас дыобурдаах оҕолор үөрэнэллэр.

Быйыл оскуолаҕа үөрэнэр тигэх сылбытын умнуллубаттык, үөрүүлээхтик, өрө көтөүллүүлээхтик атаараары, оскуола иһинэн ытыллар араас дьаһалларга көхтөөхтүк кыттабыт, салгыы үөрэхпитин үрдэттир сымтан биһиги кэлим экзаменнарга дьаныһан туран бэлэмнэнэбит. Олох кизин аартыгар үктэнэр кэммит тирээн кэлбиттэн эмиз да үөрэбит, эмиз да долгуйабыт.

Түгэниһин туһанан, биһигэ үөрэнэр доботторбор баҕа санааларбын тирэйдэбин. Күндү дүөгэлэриим, доботторум! Бары талан ылбыт үөрэххитигэр кириин, куруутун бу курдук эйэлээхтик, тутуспутунан сылдыабын. Оскуолаҕа үөрэммит сылларбытын хаһан даҕаны умнуман. Баҕарабын эһиэхэ кытаанах доруобуйаны, үрдүк ситиһинилэри, дьолу-соргуну, күн сиритигэр туох баар бары үчүгэни, сырдыгы, кэрэни. Мин эһигини олус таптыбын!

Шура АНЕМПОДИСТОВА,
Кытаанах орто оскуолатын XI кылааһын үөрэнээччигэ.

ТӨРӨӨБҮТ ТЫЛ — НОРУОТ ДЬЫЛБАТА

Мин ийэм үүтүн кытта тэҥнэ интэриһимит төрүт тылым, олонхон дойдутун саңгарар саҕата саха тыла буолар. Кини кистин сытар кылаатын, бараммат баайын туһанар дьон бүгүнгү күнүгэ бэрт арыяахтар. Тылын сүтэрбит норуот эстэр.

"...Арай кэмсик ыччаттар
Туспа туттан сылдьаллар,
Мин сахалыы ыйгытыбар
Нууччалар хардараллар", —
диэн саха чулуу суруйааччыларын биһиги эстэрэ Семен Данилов урут "Саха тыла" хоһоонугар суруйбуттаах. Биһиги биһиги бу көстүү баар дуо? Биллэн турар, баар. Бу олохпут "сайдьытын" сүрүн кыһалбата. Кистэл буолбатах, сыһаа итин содула эмиз улахан оруолу оонньуур. Ол курдук, төрөөбүт норуотун тылын уу сахалыы саңгарар оҕону мин биһигин билбэппин диэххэ сөп.

Того биһиги Саха сиригэр олоҕор саха нйэлээх, аралаах буолан баран төрөөбүт төрүт тылбытынан ыраастык, уу сахалыы кэспэппитий? Нууччалыы ыйгыттарына, сахалыы хардарарбыт саят, кыбыстыы курдук. Бэйэни норуот быһыытынан биллээн, кизин туттан сахалыы саңгарыахтаахпыт.

Дьоккусай куорат — саха омуун кини куората. Биһигин куоракка

сахалыы саңаны иһиттэхпитинэ, туох эрэ туора дорбооннору истибит курдук санаабыт. Того диэтэххэ, биһиги улаатан эрэр көлүөнэ оҕо куоракка киридин да, нууччалыы саңарыахтааххын диэн өйдөбүлүтээх. Арай кини иһиттэҕинэ бары нууччалыы кэспэтэллэр: маҕаһынгына, автобуска, онтон да атын общественнай сирдэргэ.

Олох сайдыытын кытта биһиги омуу тэҥнэ хардылаахтаахпытна эрэ үрдээн иһиэхпит биллэр суол. Биһиги кэм ыччата кини сирдэргэ ыраастык нууччалыы, английскайдыы сатаан быһаарсар эрэ буоллаҕына үүнүө, чэчириэ. Оттон өскөтүн хас да тылы булкупан, бааһынайдыы саңгарар буоллаҕына, бу киһи культурата суоҕун көрөрө.

Онон норуот дьылбата биһигиттэн, кэлэр көлүөнэ ыччаттан тутулуктаах. Биһиги биһиги сомоҕо күүс буолан ийэ тылбыт сүөгэйдэ-сүмэтэ сиргэ-буорга түһэрбөккэ, уу сахалыы саңгарарга үөрэннэхпитинэ саха омота эстэн-быстан биһигэ суоҕа диэн эрэллээхпит.

Алена БАИНА,
С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын XI гуманитарнай кылааһын үөрэнээччигэ, юнкор.

Ким куруутун дьыһа-уота сылаас, аһа-үлэ миннигэс, бэлэмнэбит чэйэ наар үүттээх буоларыт? Ол биһиги эйэбэс эйэлэрбит барахсаттар. Мин күндүтүк саныыр эбэм туһунан сылаас тылларынан аһаҥ аһыахпын баҕарабын. Кини, Старостина Вера Иннокентьевна, 1925 сылааһа Хадаар нэһилиэгин Тэҥиэ алаһыгар күн сирин көрбүтэ. 9 саҕыгар ийэтэ өлөн, аратын уонна икки кыра балыларын кытта хаалбыта. "Сааһым кыра", — диэн аахсыбака, иккис ийэ оруолун толорон, улахан дьону кытта тэҥнэ үлэлээн улааллыта. Дьыһа-уота үлэти кыйтарбат буолан, оскуоланын быраһыта. Кырдык да, бу сыллар миннэ олус ыраахтан элиэр. Аҕата ырыах буолан, тыаттан мас кэрдэн оҕуһунан тигизин киллэрэрэ.

Дьонум ааҕы кытта икки хараһынан көрбөт саҕастара, тирин бааһа буолбут аймахтара олоҕуттара. Эбэм кинилэри кыра оҕо курдук кэрэ-хараһа. Сэриин сылларыгар эдэркээн кыыс оҕо биһиги күн устата үс туман түһүр диэри 1

ЭБЭМ БАРАХСАН

га 10 сүөтэй оту охсон, оройуон кыһатыгар тахсыбыта, чэйинэн уонна бурдуугунан биһиги эйэлэммиз. Кыһааһаах кыра кыһа тыһыһытын аахсыбака, эр дьону кытта үрэх баһыгар Нуотараҕа субан сүөһүт; көрүүгэ сылдыбыта.

Сэриин канииттан эбэм эһэбин, "Слава" орден үлүс степеннээх кавалерын Старостин Петр Григорьевичи көрсөн, хараһынан хай-баһан, сүрөхтэринэн сөбүлэһэн алаһа дьыһа тэҥнэ, буруу таһааран ыл буолан 7 оҕону күн сирин көрдөрбүттэрэ. Эбэм биһигин сааһа 78-һа, Одьууун нэһилиэгин олохтоо, 20-чэ сизин таппаллаах эбэлэрэ. Хомойуох иһин, кини биһигин хараһынан көрбөт. Ол да буоллар, санаатын түһэрбэт. Биһигэ уруу олоҕор ыраахан кэмнэрин сэлэргип: "Олоҕу таппаҥ, үтүө суоҕастаах, үөрэхтээх дьон буола улаа-

тыт", — диэн алгыыр, субилир-амалыыр. Мин эбэм төһө да үөрэҕэ суох буоллар, бөрүстүөй, үлэһит дьахтар олоҕун толору олоҕуун ытыкты саныыбын. Эбэм барахсан тон буору тобулу үүнэн тахсар нарын-намчы нуурдун сибээһи курдук тыалтан, ардаһан, хаартан толлон, куттанан испэҕа, олох бу орто дойдуга биһигэ бэриллэрин, ону дьоллоохтук олоҕуоһа наада-тын өйдөөн күн бүгүнгэ дьэри олоҕо, элбэх кэнээри ыччаттарданнаҕа.

Мин эбэбин саңал саас салаллыбынан ис сүрэхпиттэн эбэрдэллэбин! Күндү киһи бар кытаанах доруоһу-аны, "кырдыр саас — кырыс диэн этиһэ бэриммэҕэ, үлүһтэн-үлүһ үйэлэһин баҕарабын. Олоҕор олоҕун ыччаттаргар, сизинэргэ кэспэлэ сылдыр холобур буоларыгар эрэнибит.

Яна МАТВЕЕВА,
улуустааҕы гимназия IX гуманитарнай кылааһын үөрэнээччигэ.

МИН АБАМ

Хас биһиги оҕо аҕа олус күндү киһи буолар. Ол курдук, мин аҕам мизэ — үтүө холобур. Аҕам аҕа Егор Александрович Новгородов, кини 61 саастаах. Эдэр сылдьан Алаҕаарыскай диэн суруйааччы буолуон баҕарбыта, ол эрэри, хомойуох иһин, үөрөнө барбатаҕа.

Биһигин киһи баһыһаҕа үлэһит, илэҥ кэмнэргэ уһанарын сөбүлүүр, эдэрбэс үлэлэр. Араас хартыһалары, суенирдэри, ынах муһунан оҕолуктары сатабыллаахтык онорор. Аҕам онорбут малларыгар кирибит эрэ киһи хараҕа хатанар, сэнээрэр, ымсыырар.

Күндүтүк саныыр киһи сыһааһа мыйгылаах, үлэһит сүрэхтээх. Кини күстээх иһилээх, булутас өйдөөх. Аҕалаах буоламмын дурдалаах-хааллаах курдук санаабын, тухтан да куттаммаппын. Биһиги дьыһа кэртэн бары аҕабытын күүскэ таптыбыт!

Настя НОВГОРОВОДА,
Амма орто оскуолатын VI кылааһын үөрэнээччигэ.

ДЬЫЭБЭ ҮЛЭ

ларга иһиллэбин.

Мин биһигэ үөрэнэр оҕолорбун кэртэн көрдөхпүнэ, үлэлэрин мэлдьи толорор оҕолор элбэх ситиһинилээхтэр. Кинилэри оҕолор да, учууталлар да убаастылар, төрөппүттэрэ оҕолорунан кизин тутталлар. Биһигиттэн кыһаһылаахтык үөрэнэр оҕолор кэлин үөрэхтээх, үчүгэй үлэһит буолуохтара.

Мин, холобура, маңнайгы кылаастан үчүгэйдик, икки сыһа ылбака үөрэнэбин. Того диэтэххэ, дьыһа үлэһит оноробун, кыһаһабын. Оттон эһиги, баҕар маңайбатан онорбот буоллаҕыһыңа, маңык ньымаһыт үлэһит. Бастаһыһыңа, урууска болҕойон истэххэ на-

ада. Иккитинэн, төрөппүттэргиттэн, учууталларгыттан тугу өйдөбөтөххүтүн ыйыталаһыт. Үсүһүнэн, дьыһа бэриммэһит үлэһит биһигэ үөрэнэр оҕолор бары сүбэлэһэн онорут. Оччоҕуна үөрэххитигэр үчүгэй буолуоххут.

Дьулуурдаах, кыһаһылаах оҕо мин-биһиги сыһа сайдан, кыһаһыан, олоҕор элбэх ситиһинилээх, дьонго-сэргэҕэ туһалаах киһи буола улаатар. Оҕолор, дьыһа үлэ сүөһүтүн күннээҕи эрэ кыһаҕа курдук өйдөөмөҥ, кытаатан кыһаһан үөрэҥит!

Маша КОРЯКИНА,
С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын V "е" кылааһын үөрэнээччигэ, юнкор.

БАҒА САНАА

Баҕа санаа диэн — киһи олоҕор тугу эрэ баҕара, быһаһыһыра. Баҕа санаа туолар эбэтэр туолбат эбит. Мин баҕа санаам — экономист идэтин баһылааһын. Ол баҕа санаам туоларын туһугар үөрэхтэр кыһаһабын. Ол иһин уруокпун күн аайы үөрэтэбин, элбэҕи ааҕабын. Того диэтэххэ, күн аайы эбиллэбит биһиги көбүрүү.

Мин ийэм Евдокия Дмитриевна: "Баҕа санаа туоларыгар киһи үлэһит, сүрэхтээх буолуохтаах", — диэр. Ол иһин мин ийэбэр өрүүтүн дьыһа үлэһитигэр көмөлөһөбүн. Оҕолор, баҕа санааһыт туоларыгар кыһаһыт.

Саха СИВЦЕВА,
Сылан орто оскуолатын V кылааһын үөрэнээччигэ,
"Кыраһа" пост корреспондента.

МААРТА

Аҕам соҕоһо ыһыларыгар паайыгар ылбыт ыһаҕа саас кулун тутар ыйга төрөөбүтэ. Оҕотун ол иһин Маарта диэн ааттаабыт. Ийэтэ төрөөбүтүн ыла наар ыһаһан баран саас дала сытан өлөн хаалаахтаабыта. Ветеринардар сүрбэ мөлбүһүн өлбүт диэн түмүк онорбуттара.

Онон Маарта аһыс кыра-тыттан тулаһаах хаалбыта. Наһаа кыра уонна ырыһа эрэ.

Мэлдьи суосканан аһатарбыт. Онон эһи витаминна тийбээкэ түүтэ дэлби түспүтэ, сайын, куйаһы тулуйбат буолан, күлүкү туруора саһыбыт.

Биһиги биһиги Маартабыт — мааны ыһаһыт. Тигэһиттэн ыла өрүү төрүүр. Биһиги ынах бөрүбүт оҕолоох, биһиги сизинээх. Сүөһүлэрбитигэр саамай

кырдыһастара Маарта. Маартаны кыһаҕа эрдэбиттэн бөбөйдэбит буоламмыт улаханньык мааныһыбыт. Мин сүөһүлэрбин көрөрбүн, аһатарбын, кинилэри кытта бодуус-таһарбын олус сөбүлүүбүн.

Коля ФИЛИПОВ,
Чакыр орто оскуолатын VIII кылааһын үөрэнээччигэ,
«Сарыал» юнкорпост.

